

Jan Radersma werkt bijna letterlijk in een taal

Werk waar het leven in zit

De experimentele woning

JACE VAN DE VEN

De Eindhovense kunstenaar Jan Radersma woont in een bijzonder huis aan de Esperenkamp. Het is geheel van kunststof en de constructiebalken waarop het steunt zijn tegelijk de verwarmingselementen. Hij kocht de experimentele woning zo'n tien jaar geleden van een architect voor een verrassend betaalbaar bedrag. 'Velen waren er in geïnteresseerd, maar durfden er uiteindelijk niet in te

gaan wonen. Daar hebben Ellen (Radersma's partner jvdv) en ik van geprofiteerd.' Inmiddels wonen ze er naar alle tevredenheid, al zou een atelier wat dichterbij huis welkom zijn. Voor zijn werkplek moet Radersma op en neer naar 's-Gravenmoer.

Wie over het werk van Jan Radersma schrijft, begint altijd over zijn Indonesische roots. Invloeden uit Indonesië zijn in sommige periodes onmiskenbaar aanwezig in zijn werk, maar ook soms moeilijk aanwijsbaar. Jan, geboren op 28 maart 1948 op Java, kwam op vijfjarige leeftijd naar Nederland en heeft nauwelijks herinneringen aan de theeplantage van zijn vader. 'Thuis in Zaltbommel, waar ik ben opgegroeid, werd nauwelijks over die tijd gesproken. Wel waren er de rijsttafels van mijn moeder en de herinneringen aan het land dat ze hadden moeten verlaten in afbeeldingen aan de muur.'

Modelburger

Jan zijn vader, hoewel een verre nazaat van een Nederlander, voelde zich Indonesiër en kende Nederland alleen van horen zeggen. Hij keek een beetje tegen Nederlanders op. Jan: 'Hij had gehoord dat iedereen hier ernstig en voorbeeldig leefde en daarom trachtte hij ook een serieuze modelburger te zijn en zijn kinderen moesten dat ook worden. Dat betekende onder meer dat ik mijn droom om kunstschilder te worden beter uit mijn hoofd kon zetten.'

Jan had daar weinig behoefte aan, en hoewel hij zijn vader waardeerde om diens discipline, kon hij niet zonder conflicten met hem onder één dak leven. Op zijn zeventiende ging hij naar het vakantiehuis van de familie in de Dordogne en woonde daar bijna een jaar. Hij werkte bij de dorpsbakker en tekende portretten om aan de kost te komen.

Dit alles wijst op veel talent. Want talent is niet alleen de aanleg om een paar treffende lijntjes te trekken, maar vooral de volhoudersmentaliteit om jezelf in de situatie te brengen, dat je met dat talent iets kunt doen. Zo kwam Jan ondanks het ouderlijk veto uiteindelijk terecht op de Academie in

Jan Radersma (Foto's: Bas van der Burgt)

Den Bosch waar hij grafiek en monumentale kunsten studeerde.

'Het was als thuiskomen. Het verbeelden van de wereld, wat ik altijd al gedaan had, kon als een beroep achter zijn naam worden gezet. Voorbij waren de saaie zondagmiddagen waarop de hele familie op bevel van vader in stilte naar de bevoogdende stem van G.B.J. Hilterman moest luisteren. Voorbij de zondagen waarop eigenlijk niks mocht.' Het was de tijd waarin de jeugd een dergelijke daginvulling al niet meer accepteerde. John Osborne heeft het daar over in zijn toneelstuk 'Look back in anger'. Hij beschrijft het ongenoegen van de jeugd. De jongeling van toen wordt sinds het genoemde toneelstuk 'the angry young man' genoemd. Gezien de tijd en de gang van zaken zou Jan Radersma een angry young man geweest hebben moeten zijn. Alleen is het niet aan te wijzen in zijn werk. Niet dat het lief is, maar boos is de kunstenaar die het gemaakt heeft, duidelijk niet. Mogelijk komt dat, omdat in die tijden dat hij een angry young man had moeten worden, alsnog op de academie terecht kwam.

Rode draad

Het werk van Jan Radersma nodigt uit tot beschouwing. Alles wat er gebeurd is, alles waarover hij gepiekerd en gedubd heeft, alles waarnaar hij verlangd heeft, alles waarover hij gelachen en gehuild heeft, het is er allemaal in terug te vinden. Zijn oeuvre is een doorlopend proces, een

rode draad, een verslag van alles wat hij ontmoet. Er bestaat geen werk van Jan Radersma of zijn hele leven zit erin. Zijn leven van nu en toen. Uiteraard put hij inspiratie uit zijn Indonesische roots. Vormen ontleent hij soms aan Balinese muziek, danspatronen, de landschappen uit de gordel van smaragd en ooit laat hij zich inspireren door vormelementen uit de batik en de batik ikat. Toch is zijn werk geen koketteren met het geheimzinnige land waar hij geboren is. Het is de verbeelding van een leven in vormtaal van hier en nu. Dat valt voor de goeie kijker allemaal te traceren, hoe geabstraheerd het werk vaak ook is.

Jan Radersma herschept de wereld niet om politieke of rationele, maar om emotionele redenen. Al schilderend houdt hij zijn emotie in de hand. Dat gaat via een zo rationeel mogelijke werkwijze. Er zijn enkele schetsen en er is een idee en als er weer een werk klaar is, blijkt er vrij rechtlijnig gewerkt te zijn van oorspronkelijk idee naar eindresultaat. De eindresultaten geeft hij ook nog eens vrij rationele titels mee: 'Bali', of 'Wachters' bijvoorbeeld. Maar achter die rustbrengende ordening en de zakelijke titel, kolkt de emotie als een maalstroom. Zijn werken zijn stukjes extraverte buitenwereld die naar binnen gekeerd zijn. Het gevecht dat daarvoor gevoerd is, zindert nog een beetje na, de emotie is nog voelbaar, maar gaat al kijkend over in rust. Uiteindelijk komt alles goed, the angry young man kijkt niet terug in

Séparé 2004

